

El coratge de matar

de Lars Norén

Divendres 21 d' octubre de 2016

18:30h

Diari íntim d'un autor,

Lars Norén

[2 de setembre]

He assajat les deu primeres pàgines [de l'obra *Guerra*, per al muntatge francès al Teatre de Nanterre]. He decidit organitzar el meu temps de treball d'una manera tan despietada com un psicòleg. Quan s'hagi acabat el temps, marxaré. He treballat d'una manera lenta, intensa i meticulosa. Els joves són, com sempre i a tot arreu, els millors i els més purs. No tenen necessitat de reflexionar per volar. Simplement volen. He de dinamitar la sobreactuació sentimental de Simona. No sé si es tracta de sentimentalisme o simplement de sentiment. Sens dubte sempre ha treballat així i ha estat celebrada per això, per mostrar que actua. No paro d'aturar-la. Sé que no es tracta només d'un procés que ella se sent obligada a fer per acabar sent més clara, més simple i més forta. Es tracta d'un costum. Un treball actoral que evita tots els obstacles. Intentar aturar-la, és com caminar sobre el foc o llançar-hi aigua al damunt. La interrompo i li demano que busqui el seu centre, la seva veu autèntica, el seu volum interior. Veig que tremola quan això es produeix. Que això es produeixi. Un petit tremolor és suficient. [...]

[15 de setembre]

Avui me n'aniré d'hora a dormir. Estic content d'haver-me quedat només uns pocs dies a Suècia. Amélie m'ha trucat. M'ha dit que [l'actor] Gérard [Watkins] se sentia incòmode. Està perdut, no sap si E [un personatge de l'obra *Guerra*] és amable, cruel, fred o covard, ni què li ha passat. Tampoc ho ha de saber. Encara no. Jo el guiaré. Ha d'encarnar un enigma, igual que els altres. Intento suprimir tota psicologia, però és com intentar treure sang. [...]

[27 de setembre]

He sopat amb Peter també aquest vespre. Els mateixos plats que dissabte passat. M'ha parlat del seu germà, dos anys més jove que ell, que ha dimitit del seu lloc de

director d'hospital. Del seu padrastre alcohòlic que no l'estimava i de la seva mare amb qui ja no té cap mena de contacte. Després, he pensat molt en el meu pare. De vegades, sento la seva presència o la meva culpabilitat envers ell. Una dona corre molt ràpid a baix al carrer. Per què corre? Vol atrapar algú? Busca algú o fuig d'algú? Una parella entra al parc, pren l'avinguda, s'atura prop de la gran font. Es dirigeix cap a un dels bancs, s'hi atura, però continua fins al banc següent, més il·luminat. La dona s'asseu. L'home es queda dret un moment. Després s'asseu ell també, al costat d'ella. Quan penso en el meu pare i en la seva vida desgraciada, tinc la impressió de veure'l dormir. Després d'haver-me acomiadat de Peter, he tornat i he llegit, però no n'he conservat cap record. He parlat amb Nelly. Un nou sospitós [per a l'assassinat de la ministra d'afers estrangers], l'autèntic o algú altre. Diu que a la pel·lícula de la càmera de vigilància, s'hi veu l'assassí circulant per l'interior de l'edifici. L'han difós en bucle, com si l'assassinat no anés a produir-se mai. L'home entra a la botiga, agafa les escales mecàniques, desapareix, després torna a entrar, es dirigeix cap a les escales mecàniques, puja i desapareix. Han desmantellat una gran xarxa alemanya de pedòfils. Els americans no saben si Saddam és mort o viu, o totes dues coses alhora. Ha plogut tot el dia a Estocolm. Ulrika és a Mèxic City en aquest moment. Demà, assistirà a l'estrena de *Dimonis* [una obra de Lars Norén]. Corinna i Ulrika van trobar totes dues que la parella del Royal Court [teatre britànic de gran prestigi especialitzat en dramàtica contemporània] actuava com en una tragèdia grega, però que el fill era excel·lent. No sé com va anar. Jo no tinc cap vincle amb el teatre anglès, excepte Pinter. Però Pinter és el nucli d'Anglaterra. S'impregna de Kafka. És la gran ombra del pare. És la potència de la cambra a porta tancada. Són els solitaris d'aquesta cambra a porta tancada on algú truca i els condueix a un extermini visible o invisible. És l'ordre. És evitar la comunicació, el despullament i la feblesa. Tots dos han creat un nou llenguatge, compost totalment pel llenguatge que els envoltava, però deformat, desarranjat fins a l'al·lucinació. En aquesta cambra a porta tancada hi reposa la humitat del malson. Avui he treballat l'última escena. Els altres no han sabut el secret de Gerard fins avui. Ara m'agradaria que s'hagués acabat. Tinc la impressió de voler morir. Visc la vida dels altres, la dels actors i la dels personatges. Em torno a sentir nu i sense protecció. Vull tornar a casa i escriure. Em pregunto com m'he de comportar per deixar tot això. Per fer el que jo tinc ganes de fer, sense caure en un amor propi brutal. [...]

[27 octubre]

Ulrika creu que Charly s'hauria d'agafar unes vacances. És evident. La seva lluita contra el dolor causat pels seus records —la seva mare i els seus ulls clars a través dels quals jutja la seva vida, la seva infància i es jutja a si mateix— li absorbeix tota l'energia i l'alegria. És admirable. Entenc per què dorm tant. Perquè el son s'ha convertit en la seva salvació. Pot participar i fugir alhora. No dormim quan dormim. Estem més desperts en el son. És quan estem desperts que dormim. Jo dormo quan escric. És aleshores que s'obren les portes. Segueixo els passos d'un guia i quan em desperto, descobreixo que és mort. Però només en aquest moment. Mentre caminem l'un al costat de l'altre i les portes s'obren, és viu. Sóc jo. Els soldats que han mort en de fred a menys de 40 graus trobaven en ells mateixos un petit espai de calor, que s'anava encongint. Cap al final, els records feliços esdevenen eterns perquè ja no tenim necessitat de patir el futur. Intentaré no prestar atenció ni donar importància al que passa fora de mi. Intentaré quedar-me en el meu paisatge interior i veure què hi ha passat. Tinc pressa perquè el món desaparegui. No, tinc pressa perquè l'essència del món penetri en mi. Vull sentir-la, com un fum que s'infiltra per sota de les portes de la meva habitació. No més. Un fum pur i clar en la meva habitació fosca. La mirada d'una noia en un mirall embafat després del bany. El reflex de la seva imatge, de la persona que ella veu, es desenvolupa lentament. L'expressió i la mirada són clares i ineluctables. Vull que els meus personatges tinguin el dret de preservar el seu enigma, el misteri, l'anonimat. No vull que sàpiguen qui són. Quan els anònims signen amb el seu nom, posen esperança sobre el paper. Només vull saber què fan. No qui són. Ni per què. De tota manera, és intangible. Surten de l'obra tan anònims com hi han entrat. És per aquesta raó que les figures de Giacometti són tan poderoses i implacables, no expressen res sobre qui són ni per què són allà. Després d'haver-les vist, no deixo de pensar-hi. Sempre hi torno. És on vull anar. Encara és lluny? No expliquis res. No. [...]

[5 novembre]

La vida no és un somni. De vegades hem situat la mirada de Déu en nosaltres mateixos. Ell veu quan ens portem malament envers nosaltres mateixos o envers els altres. Com una mare, no pot intervenir per ajudar-nos. No pot canviar res. És l'únic recordatori que tenim de la nostra responsabilitat. El món és molt més bonic quan no ha estat creat per Déu. A [la companya de Norén] ve aquest vespre. Dormim l'un al costat de l'altra. [...]

[9 desembre]

No puc fer res abans d'haver començat a escriure. No aconsegueixo sortir de la impotència i del buit. Perquè vull escriure sobre allò que ignoro, o sobre allò que ignoro que sé. És on vull anar. Vull deixar traces a la neu que encara no ha caigut. No sé com posar-m'hi. La meua vida no té cap sentit si no aconsegueixo escriure. [...]

[7 febrer]

[L'actor i professor de teatre] Keve Hjelm ha mort. No m'agradava. Per a mi, no era ni un déu ni un actor interessant. Va fer malbé tantes generacions d'actors. Era totalment vanitós i narcisista a l'escenari, i tenia una profunda manca de sensualitat. Se me'n fot el que pensin els altres. És clar que era bon actor, però robava tot l'aire i tota l'energia dels seus companys. Era com un enorme vagó de mercaderies que avançava al seu ritme, sense resistència i sempre independentment d'allò que passava al seu voltant. Es posava al centre de cada representació i interpretació. No vaig veure mai que baixés a una font pura i clara on un es pogués sentir vulnerable, impotent i desemparat. Ell donava voltes al voltant de la seva interpretació i absorbia tota la concentració. [...] El que més dominava era la distància, perquè s'hi podia amagar al darrere. Assassinava tots els altres actors a l'escenari. [...]

El coratge de crear,

Rollo May

Vivim l'agonia d'una època, sense que encara s'hagi produït el naixement de la nova era. No podem dubtar d'això quan, en mirar al nostre voltant, veiem canvis radicals en els costums sexuals, en els estils de matrimoni, en les estructures familiars, en l'educació, en la religió, en la tecnologia i en gairebé tots els altres aspectes de la vida moderna. I al darrere d'això hi ha l'amenaça de la bomba atòmica, que si bé retrocedeix en la distància, no acaba de desaparèixer totalment. És evident que cal coratge per viure conservant la nostra sensibilitat en aquesta època de transició.

Ens enfrontem a una disjuntiva. Quan sentim que els nostres fonaments vacil·len, ens batrem en retirada, vençuts per l'ansietat i el pànic? O atemorits per la pèrdua dels indrets on agafar-nos que ens són familiars, ens quedarem paralizats i l'apatia cobrirà la nostra inacció? Si ho fem, haurem perdut la nostra oportunitat de participar en la formació del futur; haurem perdut el dret a la característica distintiva dels éssers humans: influir sobre la nostra evolució a través de la presa de consciència. Haurem capitulat davant l'ídol cec de la història i haurem perdut l'oportunitat de modelar el futur dins d'una societat més equitativa i humana.

O potser prendrem el coratge necessari per preservar la nostra sensibilitat, la nostra consciència i la nostra responsabilitat davant del canvi radical? Participarem conscientment, ni que sigui a petita escala, en la formació d'una nova societat? Espero que la nostra elecció recaigui sobre aquestes dues últimes opcions. [...]

Estem cridats a fer alguna cosa nova, a confrontar-nos amb la terra de ningú, a obrir-nos pas enmig de la selva de corriols verges d'on no ha tornat ningú per indicar-nos el camí. Això és el que els existencialistes anomenen l'ansietat del no-res. Viure en el futur significa saltar cap al desconegut, i això requereix un cert grau de coratge per al qual no hi ha cap precedent immediat, i del qual hi ha poca gent que prengui consciència. [...]

Aquesta valentia no serà l'oposat a la desesperació. Ens enfrontarem sovint amb la desesperació, com de fet li ha anat succeint, en aquest país, a qualsevol persona sensible, durant les últimes dècades. D'aquí que Kierkegaard, Nietzsche, Camus i Sartre hagin proclamat que la valentia no és l'absència de desesperació; és, més aviat, la capacitat de caminar cap endavant *a pesar de la desesperació*.

Tampoc el coratge que es requereix és una mera obstinació, segurament haurem de crear amb els altres. Però si no expressem les nostres pròpies idees originals, si no escoltem el nostre propi ésser, ens haurem traït. També haurem traït la nostra comunitat per haver fracassat en la nostra contribució al conjunt.

Una de les característiques principals d'aquest coratge és que requereix que ens centrem en el nostre propi ésser, sense el qual ens sentiríem buits. La «buidor» interior correspon a una apatia exterior; i l'apatia, en el seu llarg recorregut, se suma a la covardia. És per això que sempre hem de basar els nostres compromisos en el centre del nostre propi ésser, o del contrari cap compromís serà definitivament autèntic.

A més a més, no s'ha de confondre la valentia amb la temeritat. Allò que es disfressa com a coratge pot resultar ser una mera fanfarroneria que utilitzem per compensar el nostre masclisme, com van fer els pilots suïcides a la Segona Guerra Mundial. La finalitat última d'aquesta temeritat és el suïcidi o, almenys, que la policia ens trenqui el cap a bastonades, dues formes d'exhibir coratge que resulten escassament productives.

La valentia no és una virtut o un valor entre altres valors personals com l'amor o la fidelitat. És el ciment subjacent que atorga realitat a totes les altres virtuts i valors personals. Sense coratge, el nostre amor es dilueix en simple dependència. Sense coratge la nostra fidelitat es transforma en conformisme.

La paraula *coratge* té la mateixa arrel que la paraula *cor*. Així com el cor, en bombejar la sang als braços, les cames i el cervell, permet el funcionament de tots els altres òrgans físics, el coratge fa possible totes les virtuts psicològiques. Sense coratge, sense valentia, els altres valors es marceixen en simples facsímils de virtut.

En els ésser humans el coratge és necessari per possibilitar el *ser* i l'*esdevenir*. Una consolidació de l'ésser, un compromís, és essencial si és que aquest ésser ha de tenir alguna mena de realitat. Aquesta és la distinció entre els éssers humans i la resta de la naturalesa. La bellota es converteix en roure a través del creixement automàtic. D'una manera similar, el cadell de gat esdevé un gat adult en funció de l'instint. *Naturalesa* i *ésser* són idèntics en criatures com aquestes. Però un home, o una dona, esdevé totalment humà només a través de les seves eleccions i del seu compromís amb aquestes. La gent assoleix vàlua i dignitat per la multitud de decisions que pren dia a dia. És per això que Paul Tillich considera que el valor és essencialment *ontològic* al nostre ésser. [...]

Ens hem d'enfrontar amb una curiosa característica paradoxal de totes les menes de valor. Es tracta de l'aparent contradicció que *hem d'estar totalment compromesos i alhora hem de ser conscients que és possible que estiguem equivocats*. Aquesta relació dialèctica entre convicció i dubte és característica dels tipus més elevats de coratge i posa de manifest la falsedat de les definicions simplistes que identifiquen el coratge amb el simple creixement.

És perillosa la gent que assegura estar *absolutament* convençuda que la seva posició és l'única correcta. Aquesta convicció és l'essència no només del dogmatisme, sinó també del seu parent més destructiu, el fanatisme. Impedeix que qui estigui així convençut accedeixi a noves veritats, i és l'evidència final de dubtes inconscients. A més, la personalitat ha de duplicar les protestes per calmar qualsevol mena d'oposició, i al mateix temps els propis dubtes. [...] Pau Cézanne creia fermament que estava descobrint i pintant una forma nova d'espai que influiria radicalment en el futur de l'art; alhora, estava tanmateix ple de dubtes dolorosos i omnipresents. La relació entre compromís i dubte no és antagònica en absolut. El compromís no és més sa quan existeix *sense* dubtes, sinó quan ho fa *a pesar* d'aquests. Creure de ple i al mateix temps tenir dubtes no és en absolut una contradicció: pressuposa un major respecte per la veritat, un saber que la veritat sempre va més enllà de tot el que es pot dir o fer en un moment donat. [...]

Això darrer ens porta al tipus de valor més important de tots. Mentre que el valor moral és l'esmena d'errors, el valor creatiu, per contrast, és el descobriment de noves formes, de nous símbols, nous models sobre els quals es pugui erigir una societat nova.